

VIERAANTUMISEN KÄSITE XENOFEMINISTISESSÄ MANIFESTISSA

Sonja Sallinen
Kandidaatintutkielma
Politiikan tutkimus
Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos
Jyväskylän yliopisto
Syksy 2022

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen	Laitos Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos
Tekijä Sonja Sallinen	
Työn nimi Vieraantumisen käsite xenofeministisessä manifestissa	
Oppiaine Politiikan tutkimus	Työn laji Kandidaatintutkielma
Aika Syksy 2022	Sivumäärä
Tiivistelmä Tässä tutkielmassa tarkoitukseni on tarkastella vieraantumisen käsitettä Laboria Cuboniks-kollektiivin 2015 internetissä julkaisemassa Xenofeministisessä manifestissa. Tarkastelen käsitettä lähestyen sitä poliittisfilosofisesta näkökulmasta. Minua kiinnostaa se, millaista poliittista ja yhteiskunnallista todellisuutta Laboria Cuboniks pyrkii vieraantumisen käsitteellään rakentamaan. Lisäksi tarkastelen xenofeminististä vieraantumisen käsitettä suhteessa Karl Marxin (1844) vieraantumisen käsitteeseen, legitimoiden tämän valinnan Marxin vieraantumisen poliittisella ja filosofisella painoarvolla. Tutkimukseni asettuu posthumanistisen feminismin viitekehykseen – perustelen tätä valintaa sillä, että xenofeminismi pyrkii uudelleen ymmärtämään teknologian, luonnon, ja ihmisen välisiä suhteita, mikä on keskeistä posthumanismille. Viitekehys on tarkemmin ottaen posthumanistinen <i>feminismi</i> siitä syystä, että Laboria Cuboniks-kollektiivin jäsenet määrittelevät itsensä feministeiksi, ja näin ollen manifestissa käytetyn vieraantumisen käsitteen tarkasteleminen nimenomaan posthumanistista feminististä teoriaa hyödyntämällä on mielekästä. Lisäksi pyrin tutkielmassani painottamaan intersektionaalista näkökulmaa, ja tämä on oma tutkimuseettinen ratkaisuni. Xenofeministisellä vieraantumisella tarkoitetaan luonnon hylkäämistä ja teknologian hyödyntämistä vieraantumista edistettäessä. Erityisesti Laboria Cuboniks korostaa sitä, että epätasa-arvon perusteleminen luonnollisuudella on päästävä eroon. Tällä tarkoitetaan esimerkiksi aborttioikeuden rajaamista luonnollisuuteen vetoamalla. Laboria Cuboniks sitoo tämän ”luonnollisuuden hegemonian” kapitalistiseen talousjärjestelmään, mikä yhdistää kyseisen käsitteen marxilaiseen vieraantumisen käsitteeseen. Painotukseni tässä tutkielmassa on kuitenkin selvästi xenofeministisessä tavassa määritellä vieraantuminen, vaikka vertaankin sitä Marxin Taloudellis-filosofisissa käsikirjoituksissaan (1844) esittelemään määritelmään vieraantumisen – suurimmaksi ongelmaksi xenofeminismissä ja xenofeministisessä vieraantumisen käsitteessä osoittautui pyrkimys tehdä vierantumisesta universaalialia, vaikkakin intersektionaalisuutta silmällä pitäen. Laboria Cuboniks onnistuu kuitenkin manifestillaan luomaan relationalistista utopiaa, eli luomaan vaihtoehtoja nykyisyydelle. Lisäksi huomiotava on, että kyseinen teksti on nimenomaan manifesti, mikä vaikuttaa tekstin luonteeseen korostamalla suoraviivaisuutta esimerkiksi tieteelliseen tekstiin verrattuna.	
Asiasanat xenofeminismi, posthumanistinen feminismi, vieraantuminen, teknologia, Marx	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopisto	

Muita tietoa

Sisällys

1	JOHDANTO	1
2	POSTHUMANISTINEN FEMINISMI	4
	2.1 Humanismin kritiikki	5
	2.2 Posthumanismin ja feminismin yhteen liittyminen	6
3	LABORIA CUBONIKS JA XENOFEMINISMI	9
	3.1 Kuka on Laboria Cuboniks?	9
	3.2 Mitä <i>xenofeminismi</i> on?	11
4	KARL MARXIN VIERAANTUMISEN KÄSITE	15
	4.1 Esineen vieraantuminen: ihminen vieraantuu luonnosta	16
	4.2 Itsevieraantuminen: ihminen vieraantuu itsestään	17
	4.3 Yksilön vieraantuminen lajinelämästä: yksilön elämästä tulee lajinelämän tarkoitus	18
	4.4 Ihmisen vieraantuminen toisesta ihmisestä	19
5	VIERAANTUMINEN XENOFEMINISTISESSÄ MANIFESTISSA	20
	5.1 Kuinka xenofeministinen vieraantuminen vertaantuu Marxin vieraantumiseen?	20
	5.2 Xenofeministinen vieraantumisen käsite suhteessa muuhun feminismin kenttään	23
	5.3 Xenofeministinen vieraantuminen käytännössä	24
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	27
	LÄHTEET	29

1 JOHDANTO

Maailma syöksyy kohti tuhoaan metsien palaessa ja konfliktien jyllätessä. Ihmisoikeudet rikkoutuvat, samoin mielet – ”vaihtoehtoja ei ole”, joten ainoa tie siedettävämpään olemiseen on käpertyminen itseensä ja yrittää torjua kaoottinen toivotonmuuden ja kärsimyksen ilmapiiri self-helpin ja parempien kulutusvalintojen avulla. Toki mahdollista on myös muuttaa pakettiautoon tai toivoa hartaasti loppuelämää sairaalassa, koska yksikin kulutusvalinta on liikaa.

Tämänhetkinen poliittinen kulttuuri on luonteeltaan antiutooppinen, mutta utooppisen ajattelun palauttaminen poliittiseen ilmapiiriin on välttämätöntä etsittäessä ratkaisuja elämän ylläpitämiseen ilmastonmuutoksen kiihtyessä (Levitas, 2007, 290). Relationalistisesta näkökulmasta katsottuna utopiat ovat ensisijaisesti kriittisiä vastakuvia nykyisyydelle, ja niiden tehtävä on uusien vaihtoehtojen tarjoaminen enemmän kuin absoluuttisten hyvän elämän kriteerien nimittäminen. (Lakkala, 2020, 76).

Näin ollen utopiat voivat toimia heuristisina välineinä sosiaaliselle ja poliittiselle mielikuvitukselle. (Lakkala, 2020, 76). Utopiassa ei tästä näkökulmasta katsottuna siis ole kyse mistään täydellisestä paikasta jossain kaukaisella saarella, vaan utopia toimii ikään kuin raja-arvona. Sitä ei voida koskaan saavuttaa, mutta siihen voidaan pyrkiä.

Perimmäinen syyni tämän tutkimusaiheen valinnalle on henkilökohtainen kyllästymiseni poliittiseen vaihtoehdottomuuteen. Nykydemokratian paradoksiin kuuluu se, että mitä selvemmin ”demokratia on voittanut”, sitä vähemmän poliittisia vaihtoehtoja on valittavana. Tämä johtuu siitä, että elämme demokratian ja kapitalismin yhdistelmämallissa, jossa kapitalismin käytännöt vahvistuvat. Kapitalismin

käytäntöjä ovat esimerkiksi yhdenmukaistava markkinakuri, kansainväliset taloudelliset sopimukset ja budjettikehysmenettely (Eskelinen, 2019, 6 ja 7). Rajoittavan talousjärjestelmän lisäksi demokratian vihollisia ovat muut hierarkiat, demokratian tilaa kaaventava asiantuntijavalta ja edellä mainittu poliittisen mielikuvituksen ehtyminen (Eskelinen, 2019, 149) – näyttäähän vaihtoehtoja olevan jatkuvasti vähemmän.

Tutkielmani aiheen pariin päädyin sattumalta lukiessani Pontus Purokurun ja Veikka Lahtisen ”Mikä liberalismia vaivaa?” - teosta (Lahtinen & Purokuru, 2020.) En enää edes muista, mitä kyseisessä teoksessa xenofeminismistä puhuttiin, mutta joka tapauksessa kiinnostukseni heräsi – olenhan kyllästynyt poliittiseen vaihtoehdottomuuteen. Näin ollen kaipaankin aivoilleni virikkeitä, jotka toimivat edes jollain tasolla vaihtoehdottomuuden tunteen aiheuttamaa kyynistymistä ja epätoivon kuiluun vaimista vastaan.

Xenofeminismi on poikkitieteellisen Laboria Cuboniks- kollektiivin luoma feministinen ajatussuuntaus pyrkimys luoda täysin uudenlainen feminismin muoto (Jones, 2019, 1). Sana ”*xeno*” on peräisin kreikankielisestä sanasta ”*xenos*”, jolla tarkoitetaan outoa, ulkomaalaista, tuntematonta, ja vierasta (Zineseminar, 2019). Xenofeminismissä kyse on lyhyesti sanottuna feminististen tavoitteiden saavuttamiseen pyrkimisestä vieraannuttamisen avulla. Vieraantua tulee luonnosta ja luonnollisuudesta – luonnollisuuden ei tule olla legitiimi syy syrjinnälle. Olemuksellista naturalismia vastaan toimimiseen xenofeminismi ehdottaa työkaluiksi antikapitalismia, intersektionaalista universalismia, sekä erityisesti teknomaterialismia.

Xenofeminismin keskeisin teksti on 2015 internetissä Laboria Cuboniksien kotisivuilla julkaistu xenofeministinen manifesti eli *Xenofeminism – Politics for alienation* (Laboria Cuboniks, 2015). Manifesti koostuu 27:stä lyhyestä eri osiosta, jotka on ryhmitelty teemoittain. Manifesteille tyypillistä on pyrkiä edistämään jonkinlaista muutosta, tuoda esiin uusia ideoita sekä vaatimuksia, kuten myös tehdä teoreettisia interventioita. Xenofeministinen manifesti täyttää kaikki edellä mainitut piirteet, ja on täten käytännöllisesti, poliittisesti ja teoreettisesti kutsu muutokseen. (Jones, 2019, 1.)

Xenofeministinen manifesti (Laboria Cuboniks, 2015) on toinen tässä tutkielmassa käyttämäni aineistoista. Toinen käyttämäni aineisto on Karl Marxin

Taloudellis-filosofiset käsikirjoitukset (Marx, 1844). Olen valinnut nämä tekstit aineistoiksi, sillä tavoitteenani tässä tutkielmassa on ennen kaikkea pureutua siihen, *mitä vieraantumisella tarkoitetaan xenofeministisessä manifestissa*. Pyrin vastaamaan tähän kysymykseen tulkitsemalla xenofeminististä manifestia (Laboria Cuboniks, 2015) ja hahmottelemalla tulkintani pohjalta määritelmää käsitteelle käyttäen apunani xenofeminismistä kirjoitettuja artikkeleita, kuten myös muita posthumanistisen feminismin viitekehukseen kuuluvaa kirjallisuutta.

Erityisesti painoarvoa olen antanut Emily Jonesin kirjoittamille teksteille xenofeminismiin liittyen, sillä aiheesta ovat kirjoittaneet harvat sen uutuudesta ja marginaalisuudesta johtuen. Lisäksi posthumanistisen feminismin suhteen olen nojannut paljon erityisesti Rosi Braidottin tekemään työhön. Tätä perustelen Braidottin työn laajuudella, tuoreudella, ja keskeisellä asemalla posthumanistisessa feminismissä. Posthumanistisella feminismillä tarkoitetaan feminismiä, joka pyrkii pohtimaan uudelleen ihmisen, luonnon ja teknologian välisiä suhteita. Xenofeministinen manifesti (Laboria Cuboniks, 2015) tekee tätä, minkä vuoksi posthumanistinen feministinen teoria on mielestäni legitiimi teoreettinen viitekehys tutkielmalleni.

Ennen kuin määrittelen xenofeminismistä vieraantumisen käsitettä, erittelen Karl Marxin (1844) vieraantumisen käsitettä. Perusteluni Marxin vieraantumisen tarkastelulle on käsittehistoriallinen – olen kiinnostunut siitä, kuinka vieraantumisen käsitteen määritelmä on muovautunut kontekstista toiseen liikuttaessa. Tutkielmani rajoitetun laajuuden vuoksi en tarkastele muita xenofeminististä vieraantumisen määritelmää edeltäviä tapoja määrittellä vieraantumista. Valitsin käsitteleväni juuri Marxin vieraantumisen määritelmää sen poliittisen painoarvon vuoksi.

2 POSTHUMANISTINEN FEMINISMI

Ensimmäisenä käsittelen posthumanistista feminismiä, jonka teoreettiseen viitekehykseen tutkimukseni asettuu. Perustelen tätä sillä, että laajasti määriteltynä posthumanismia on länsimaisen humanismin torjuminen ja ihmisen, luonnon ja teknologian suhteen tarkasteleminen uudella tavalla. (Bolter, 2016, 1 & Jones, 2019, 3). Oman tulkintani mukaisesti xenofeministinen manifesti tekee juuri tätä. Myös Jones (2019, 127) luokittelee xenofeminismin posthumanistiseksi ajatukseksi. Koska xenofeminismi on luokiteltavissa tähän kategoriaan, on sen peilaaminen tieteelliseen keskusteluun posthumanistisesta feminismistä hyödyllistä.

Tarkastelen xenofeminismiä ja sen vieraantumisen käsitettä juuri posthumanistisen *feminismin* viitekehyksessä yksinkertaisesti siksi, että Laboria Cuboniksin tavoitteena oli xenofeministisen manifestin myötä luoda lähtökohta uuden feminismin muodon kehittymiselle yhdistämällä feminismi teknotieteisiin (Laboria Cuboniks, 2015). Feminismiä voi määritellä kaikille käsitteille tyypillisesti usein eri tavoin, mutta itse käsitän feminismin ensisijaisesti intersektionaalisena.

Intersektionaalisuus on Kimberle Crenshaw'n kehittämä termi, ja itse hän on kuivaillut intersektionaalisuuden olevan "metodi ja dispositio, heuristinen ja analyytinen työkalu" (Crenshaw 1989 Runyanin 2018, 10, mukaan). Crenshaw kehitti käsitteen oman tutkimuksensa avulla kriittisen rotuteorian ja oikeustieteen kontekstissa 1980-luvulla. Crenshaw'n itse tekemän työn lisäksi termin taustalla on rodullistettujen naisten vuosikymmeniä tekemä ajatustyö. (Runyan, 2018, 11.)

Intersektionaalisuudella tarkoitetaan käytännössä erojen huomioon ottamista – Olennaista intersektionaalisuudessa on, että alistamisen muotoja ei ainoastaan ”lisätä toistensa päälle”, vaan esimerkiksi eri sukupuolten kokema rodullistaminen on aina erilaista – näin ollen rotu on sukupuolittunutta ja sukupuoli rodullistettua (Ryan 2018, 12). Kaikki posthumanistinen feminismi ei ole intersektionaalista, ja näin ollen näkökulman korostaminen on mielestäni tärkeää. Lisäksi xenofeminiä kritisoitu intersektionaalisuuden puutteesta (esim. Goh, 2019), joten haluan pyrkiä kiinnittämään tähän erityistä huomiota analyysissäni.

Lyhyesti määriteltynä tässä tutkielmassa posthumanistisella feminismillä tarkoitetaan ihmisen, teknologian ja luonnon välisten suhteiden uudelleen ymmärtämiseen pyrkivää, mutta samaan aikaan identiteetikategorioiden risteymistä aiheutuvan rakenteellisen eriarvoisuuden. Seuraavaksi kuitenkin avaan vielä tarkemmin sitä, mistä posthumanistinen ajattelu on saanut alkunsa ja mitä sillä tarkoitetaan. Samoin valotan vielä lisää posthumanistisen feminismin muotoutumista ja kyseisen ajattelun nykypäivää.

2.1 Humanismin kritiikki

Jotta pystyn kirjoittamaan posthumanismista, kerron ensin hieman humanismista, sillä onhan posthumanismi syntynyt humanismin kritiikistä. Humanismin käsite vakiintui 1800-luvulla, ja usein sen määritellään olevan inhimillisyyttä, ihmisarvoa, suvaitsevaisuutta, kriittisyyttä ja ihmisen mahdollisuuksia korostava ajattelu- ja elämäntapa sekä kulttuurivirtaus (Tieteen termipankki, 2022). Humanismi on jo nimestään lähtien antroposentristä eli ihmiskeskeistä – aate sai alkunsa antiikin Kreikan ja Rooman ihailusta, ja täten asetti ihmisen, enemmän kuin jumalan, kirjallisuuden ja filosofian keskiöön. Humanismin taustalla voidaan nähdä vaikuttaneen myös luonnontieteellisen ajattelun, joka oli muutama vuosisata takaperin kaikkea muuta kuin nöyrää – ihminen käsitettiin yliveriseksi ja autonomiseksi, luonnosta erillään olevaksi tekijäksi, joka olisi kykenevä selittämään kaiken tieteen avulla. (Bolter, 2016 3).

Posthumanismissa taas on kyse kriittisestä suhtautumisesta humanistisen ajattelun ihmiskeskeisyyteen – tavoitteenahan on pyrkiä ymmärtämään uudelleen luonnon, teknologian ja ihmisen välistä suhdetta. (Bolter, 2016, 1, Jones, 2019, 3 & Åsberg ym. 2011 Koistisen & Karkulehdon 2018 mukaan). Näin ollen kyseenalaiseksi asetetaan myös edellisessä kappaleessa mainittu ihmisen ylivertaisuus muihin luontokappaleisiin nähden.

Sen lisäksi, että posthumanistit kritisoivat ihmiskeskeisyyttä, on ihmisyyden posthumanistisen ajattelun mukaan ainoastaan ideologinen konstruktio. Posthumanismi jopa kieltää essentialistisen eron ihmisen ja ei-ihmisen välillä, ja kehittää tapoja, joilla näiden välinen hierarkia voitaisiin purkaa. Posthumanistisessa ajattelussa myös muut dikotomiat kyseenalaistetaan. (Lakkala, 2020, 85.) Näin ollen posthumanistinen kritiikki humanistista ihmiskäsitystä vastaan voidaan tiivistää seuraavasti: humanistinen ihmiskäsitys on ainoastaan ideologinen konstruktio, jonka avulla pyritään oikeuttamaan niin ihmisten väliset, kuten myös ihmisen ja luonnon väliset hierarkiat –

Antroposentrismiin lisäksi humanistista traditiota ja humanistista ihmiskäsitystä on kritisoitu laajalti universalismista, ja kolonialismin oikeuttamisesta tällä. Näin ollen universalismin kritiikki kiinnittyy kritiikkiin siitä, kuinka ihmisten välisiä hierarkioita ylläpidetään humanistisen ihmiskäsityksen avulla. Universalismilla tarkoitetaan sitä, että samojen asioiden uskotaan pätevän kaikkialla ja olevan oikein kaikissa konteksteissa. Erityisesti universalismin ongelmallisuuteen tarttuivat postmodernistiset filosofit 1900-luvun puolivälissä. (Bolter, 2016, 2.)

2.2 Posthumanismin ja feminismin yhteen liittyminen

Rosi Braidottin (2017, 21) mukaan feminismi ei ole lähtökohtaisesti humanismia, vaikka monet feminismien suuntaukset ovatkin olleet historiallisesti kytköksissä valituspohjaiseen humanismiin. Humanismin tiivistää Braidottin sanoin hyvin Leonardo Da Vincin piirros ”Vitruvian Man” (1492) – piirroksessa yhdistyy niin biologisesti, diskursiivisesti, kuin moraalistikin se, mitä ihmisen perinteisen humanistisen ihmiskäsityksen mukaan tulee olla.

Kyseinen malli on historiallisesti pyrkinyt asettamaan standardin niin yksilöille, kuin kokonaisille kulttuureillekin. (Braidotti, 2013, 14.) Tämä tarkoittaa sitä, että tätä eurokeskeistä käsitystä ideaalista ihmisestä käytettiin perusteena kolonialistiselle ideologialle – koska valkoinen mies on niin ylivoimainen, tulee hänen kantaa vastuunsa myös kaikkien muiden sivistämisestä. Näin ollen humanistinen ihmiskäsitys on historiallisesti kytkeytynyt imperialismiin sekä patriarkaalisten valtasuhteiden ylläpitämiseen (Braidotti, 2017, 23.)

Miksi feminismi siis kriittisesti valtasuhteita tarkastelevana aatteena sitoutuisi historiallisesti kolonialismiin kytkeytyvään, patriarkaalisuudesta ja imperialismista koostuvaan ihmiskäsitykseen, jota humanistinen käsitys ihmisestä on historiallisesti edustanut? Onhan kyseisenlainen ajatus täysin ristiriidassa feministisen ajattelun kanssa. Ennen kuin päädyn väittämään, että kaikki feminismi on väistämättä post-humanistista, täytyy ottaa lukuun se, että myös humanismi on tietenkin muuttunut historian kuluessa.

Eikä humanismi ole homogeenista, kuten ei mikään muukaan ajatussuuntaus. Esimerkiksi Franz Fanon ja Aimé Césaire ovat pyrkineet kehittämään humanismin antirasistista ja inklusiivista potentiaalia, kuten myös muut postkolonialistiset teoreetikot heidän jälkeensä. Keskeinen argumentti humanismin mahdollisuuksien puolesta on se, että esimerkiksi suvaitsevaisuuden ja demokratian ei tarvitse kytkeytyä esimerkiksi kolonialismiin ja eurokeskeisyyteen. (Braidotti, 2017, 25). Humanismia ja sen historiaa on mahdollista kritisoida myös humanismista käsin.

Traditionaalisen humanistisen ihmiskäsityksen kritiikkiin voidaan viitata post-humanismin lisäksi myös antihumanismin käsitteellä, jota käytetään usein ranskalaiseen filosofian traditioon kuuluvien ajattelijoiden tuottamasta humanismin kritiikistä. Esimerkiksi myös feministisen ajattelun perinteeseen liitettävät Simone De Beauvoir ja hieman myöhemmin Hélène Cixous ja Michel Foucault kyseenalaistivat miehen standardina ja normina ihmisyydelle, kuten myös tämän standardi-ihmisen universaalisuuden, mestarillisuuden ja 'ihmisyyden' itsessään. (Koistinen ja Karkulehto, 2018, 3 ja Braidotti & Åsberg, 2018, 3)

Myöhemmin esimerkiksi Judith Butler (1990) on tunnetusti esittänyt, että sukupuoli muodostuu pikemminkin ”esittämällä”, kuin minkään luonnon määräämien ominaisuuksien pohjalta. Koska identiteetti pohjautuu vahvasti sukupuoleen, väittää Butler identiteetin olevan suurilta osin performatiivista – tämä asettuu radikaalisti perinteistä humanismia vastaan. (Butler, 1990, Bolterin 2016. mukaan.)

Posthumanistisen feminismin voi siis sanoa olevan ihmisyyden uudelleen ymmärtämistä, joka lähtee liikkeelle valistus pohjaisen humanistisen ihmiskäsityksen kritiikistä. Tämän suhteen posthumanistinen feminismi on ammentanut paljon jälkistrukturalistisilta filosofeilta, eksistentialisteilta, kuten myös queer-teoreetikoilta. Kuitenkin ”pelkästä humanistisen ihmiskäsityksen kritiikistä” posthumanistisen feminismin voisi määritellä eroavan siten, että jälkimmäisessä korostuu voimakkaammin pyrkimys kyseenalaistaa ihmisten välisten hierarkioiden lisäksi ihmisen ja luonnon, kuten myös teknologian väliset hierarkiat.

Juuri *feminististä* posthumanismista tekee feministisen ajattelun sisällyttäminen vaihtoehtoiseen, ei-essentialistisiin ja ei-hierarkkisiin tapoihin ymmärtää eri olentojen ominaisuuksia ja suhteita (Lummaa & Rojola 2014, 14, Lakkalan, 2020, 85 mukaan). Näiden kahden yhteen liittäminen voisi hyvin käytännöllisellä tasolla tarkoittaa esimerkiksi ihmisten lihan syönnin taustalla olevia motiiveja pohdittaessa sen muistamista, että lihan syönnin taustalla ei yksilötasolla välttämättä ole kyse halusta tuntea olevansa eläinten hierarkian huipulla syömällä muita eläimiä, vaan ruokailutottumusten taustalla voi olla esimerkiksi se, että lihan syöminen on edullisempaa. Varallisuuden epätasainen jakautuminen taas ei ole kiinni yksilöstä, ja tämän takia posthumanistisen feminismin on tärkeää ottaa huomioon rakenteellinen eriarvoisuus esimerkiksi antroposentrismen kritiikissä.

Rosi Braidottin mukaan tällä hetkellä posthumanistiselle teoralle keskeisimpiä keskittymisen kohteita ovatkin kehittyneen kapitalismin myötä syntyneet uudet valtarakenteet sekä lisääntynyt nekropoliittinen hallinta, jotka ovat myös kytköksissä ilmastonmuutokseen. Braidottin mukaan tällä hetkellä täysin uuden ihmisyyden abstraktin idean rakentaminen ei ole oleellista. Kuitenkin posthumaani subjekti voi toimia ikään kuin tausta-ajatuksena antroposeenin aikaan siirryttäessä. (Braidotti, 2017, 40.)

3 LABORIA CUBONIKS JA XENOFEMINISMI

3.1 Kuka on Laboria Cuboniks?

Xenofeminismin taustalla on kansainvälinen työryhmä Laboria Cuboniks, joka on perustettu vuonna 2014. Ryhmän jäsenet tapasivat toisensa rationalismiin liittyvässä konferenssissa Berliinissä – kaikki jäsenet olivat toisilleen tuntemattomia, mutta he löysivät yhteisen sävelen keskustellessaan naisista luonnontieteiden, rationaalisuuden ja matematiikan diskursseissa. Jäsenet ovat yhtä mieltä siitä, että länsimaisessa feminismissä kyseiset diskurssit on nähty usein patriarkaalina, ja eittämättä alistavina. Tämä näkökulma on heidän mielestään virheellinen, ja kaipaa muutosta. (Zine-seminar, 2019).

Labora Cuboniksin jäsenet olivat yhtä mieltä siitä, että näiden teknisten diskurssien ja feminismien välinen suhde vaati perustavanlaatuaista uudelleenarviointia – sellaista, joka kykenisi antamaan tälle yhdistelmälle eksplisiittisesti positiivisen roolin. Jäsenet olivat kyllästyneitä siihen, että heidät tehtiin näkymättömiksi tekniikkaan liittyvissä keskusteluissa. Samoin he olivat kyllästyneitä siihen, että heidät yritettiin siirtää esimerkiksi feministisiin tai queereihin alakategorioihin tekniikasta keskusteltaessa. Näin ollen he päättivät tehdä asialle jotain ja kirjoittivat aiheesta manifestin. (Zine-seminar, 2019).

Laboria Cuboniks nostaa haastattelussaan esiin, sen, että xenofeminismin idean kehittyessä ilmapiiri sen ympärillä oli humoristinen – naiset esimerkiksi keksivät mitä hölmöimpiä permutaatioita 'Nicolas Bourbakista', joka taas oli pseudonyymi 1900-luvulla vaikuttaneelle matemaatikkojen ryhmälle. Lopulta näistä kaikista nimiehdotuksista käyttökelpoiseksi valikoitui 'Laboria Cuboniks'. (Zineseminar, 2019.)

Ryhmä käyttää 'Laboria Cuboniksista' pronominia 'she', sillä "Laboria Cuboniks on kuvitteellinen entiteetti, joka on tehnyt itsensä todelliseksi." Laboria Cuboniks entiteettinä on enemmän kuin kuusi eri puolilta maailmaa kotoisin olevaa naista – se on ennemmin ikään kuin avatar. (Zineseminar, 2019) Tämän vuoksi käytin otsikossa pronominia "kuka", pronominin "ketä" sijaan.

Laboria Cuboniks ja xenofeminismi ovat muuttuvia muotoja, joissa kuka tahansa voi asua. "Kuka tahansa" voi näin ollen häivyttää henkilöidentiteettiään ja sisäistää halun rakentaa vieraantunutta tulevaisuutta ollen "ei kukaan erityisesti". (Zineseminar, 2019.) Laboria Cuboniksien pyrkimyksen häivyttää henkilöidentiteettiä voi nähdä käytännön toimenä, mikä toteuttaa manifestin sanomaa – manifestissa kritisoidaan feminististen kamppailujen jäämistä mikrotason henkilöityneiksi, riittämättömiksi kamppailuiksi. (Laboria Cuboniks, 2015).

Kuten sanottua, Laboria Cuboniksien hahmo koostuu viidestä eri puolilla maailmaa asuvasta naisesta: Katrina Burchista, Lucca Fraserista, Helen Hesteristä, Amy Irelandista sekä Patricia Reedistä. Naisia yhdistää kiinnostus useisiin eri asioihin, mutta kaikki he liikkuvat tekemistensä suhteen feminismin ja teknologian maastossa. Lisäksi osa Laboria Cuboniksien jäsenistä on aktiivisia myös taiteen parissa, ja täten kollektiivin toiminta ei rajoitu ainoastaan tekstien kirjoittamiseen. *Zineseminarin* haastattelussa kollektiivin mainitaankin muistuttavan paljon Pariisissa vaikuttava feminististä konseptuaalista artistia *Claire Fontaine*-kollektiivia. (Zineseminar, 2019.)

Seuraavaksi kerron hieman jokaisen jäsenen taustasta ja kiinnostuksen kohteista, sillä tämä vaikuttaa olennaisesti manifestin sisältöön. Tänä vuonna edes mennyt jäsen Diann Bauer oli taiteilija ja tutkija, joka työskenteli Westminsterin yliopistossa. Taustaltaan Bauer oli arkkitehti. Katrina Burch Torontossa asuva taas on itsenäinen filosofi, elektronista musiikkia tekevä artisti, äänitaiteilija ja arkeologi. Helen Hester toimii

viestinnän (media and communication) dosenttina englantilaisessa yliopistossa (University of West London). Hesterin tutkimuksen kohteita ovat erityisesti teknofeminismi, seksuaalisuus ja sosiaalisen reproduktion teoriat. Hester on Laboria Cuboniksin jäsenistä näkyvin, sillä hän on kirjoittanut xenofeminismistä myös kokonaisen teoksen *Xenofeminism* (2018). (Monoskop, 2022)

Lucca Fraser on Kanadan Halifaxissa asuva itsenäinen tutkija, joka keskittyy työssään tutkimaan erityisesti matemaattista logiikkaa, dialektiikkaa, feminististä ja akselerationistista poliittista teoriaa, laskemista ja tekoälyä. Fraser kirjoittaa niin teoreettisia esseitä, runoja, kuin koodiakin. Amy Ireland on sydneyläinen kokeellinen runoilija ja teoretikko. Ireland kirjoittaa tällä hetkellä väitöskirjaa xenopoetiikasta, opettaa luovaa kirjoittamista sekä on mukana muun muassa filosofiaa ja estetiikkaa tutkivassa ryhmässä 'Aesthetics After Finitude'. Berliinissä vaikuttava Patricia Reed keskittyy enemmän taiteeseen, ja hänen työnsä käsittelee normaaliuden plastisuutta, niin materiaalisesti kuin käsitteellisestikin. (Monoskop, 2022).

Kuten voidaan huomata, kaikki Laboria Cuboniksin avatarin luoja tulevat globaalista pohjoisesta. Tämä vaikuttaa xenofeministisessä manifestissa esitettäviin argumentteihin, joiden taustalla on usko teknologian potentiaaliin – sillä kuten itse kollektiivi manifestissaankin mainitsee, teknologian aiheuttamat ongelmat paikantuvat suurimmaksi osaksi muualle, kuin globaaliin pohjoiseen (Laboria Cuboniks, 2015, 0x08). Näin ollen kollektiivia on kritisoitu eurokeskeisyydestä. (esim. Jones, 2019, 131). Toisaalta kollektiivi ei väitä xenofeminismin olevan "valmis" vaan ennemminkin alusta uuden feminismin muodon luomiselle (Laboria Cuboniks, 2015, 0x19).

3.2 Mitä *xenofeminismi* on?

Xenofeminismin *xeno* on peräisin kreikankielisestä sanasta *xenos*, jolla on monta tarkoitusta. Sanalla viitataan ulkomaalaisuuteen, mutta vielä tarkemmin ottaen sillä viitataan johonkin yhteisöön kuulumattomaan, jolla ei ole selkeää suhdetta yhteisöön. Termillä voidaan myös viitata johonkin, joka on tuttujen identiteettien tai episteemisten luokkien ulkopuolella. Lisäksi *xenos* voi tarkoittaa vihollista, tai jotakin, joka on

potentiaalisesti uhka. Sanan mahdollisesti positiivisin merkitys on ”mahdollinen ystävä” vastakohtana ”jo tutulle ystävälle” (philos). (Zineseminar, 2019)

Sanan monimerkityksisyys indikoi Laboria Cuboniksin mukaan tuntemattoman entiteetin statuksen epävarmuutta ja epäselvyyttä. Xenos voi tarkoittaa neutraalia, uhkaavaa tai ystävällistä, ja jopa kaikkia näitä yhtä aikaa. Xenos voidaan ymmärtää parhaiten ’Xenian’ kontekstissa – se on antiikin kreikkalainen protokolla vieraanvaraisuudelle. Xeniaa on kuvattu lukuisten myyttien avulla. Näissä myyteissä kreikkalaiset jumalat näyttävät ihmisinä testatakseen kansalaisten xeniaa. Näin ollen jokaiselle vieralle täytyi olla hyvä, sillä jokainen saattoi olla jumala valeasussa. (Zineseminar, 2019.)

”Xenofeminismissä me näemme ’xenon’ navigointiperiaatteena, joka koskettaa niin ihmisten välisiä suhteita, kuin myös ihmisten suhteita ei-ihmisiin. Tämä periaate ohjaa myös kommunikaatiota tuntemattoman kanssa” (Zineseminar, 2019). Eli tuntemattomaan ja outoon, vieraaseen, tulee xenofeminismin mukaan suhtautua myönteisesti – ketä ja mitä tahansa on kohdeltava, kuin hän voisi olla potentiaalinen jumala. Ja xenofeminismi vie vierauden vielä huomattavasti pidemmälle – sen lisäksi, että sekä ympäristöä, että muita ihmisiä tulee kohdella kunnioittavasti, xenofeminismi tahtoo edistää *vieraantumista*.

Vieraantumisen voi nähdä (vasemmistolaisen) akselerationismin kautta. Akselerationismilla tarkoitetaan ikään kuin yliajamista – rakenteet pitää hajottaa viemällä ne niin äärimmäisyyksiin, etteivät ne enää kestä (Jones, 2018, 127). Xenofeminismin kohdalla hajottamisen kohteena on erityisesti *luonnollisuus*. Luonnollisuudesta tulee vieraantua mahdollisimman voimakkaasti – niin voimakkaasti, että koko luonnollisuuden konsepti hajoaa. Motiivina tälle toimii luonnollisuudella oikeutettu eriarvoisuus. Lisäksi xenofeminismi korostaa sitä, että luonnollisuudesta vieraantumisella voidaan saavuttaa vapaus.

Vieraantumisen ja ajatuksen ”luonnon tyranniasta” voi johtaa erityisesti Shulamith Firestonen ajatteluun – Firestonen teknologinen utopia oli 1970-luvun marxilaisen feminismin piirissä hyvin yksinäinen ajatus. Braidotti esittääkin vasemmistolaisen feminismin olleen tuohon aikaan teknofobista, ja epäileväisyyden teknologiaa kohtaan näkyvän jopa koko ihmistieteissä vielä nykyäänkin (Braidotti, 2017, 27).

Xenofeminismi on kuitenkin kaukana teknofobiasta, päinvastoin Laboria Cuboniks tuo esiin teknologian potentiaalia luonnon aiheuttamien alistavien rakenteiden purkamisessa. Firestoneen viitaten, jonka työn vaikutuksen voi huomata xenofeminismissä, yksi tällaisista ongelmista on reproduktio. Firestone kirjoitti teoksessaan "The Dialectics of Sex (1970)" synnytyksen ja raskauden olevan kipua tuottavia ja riskialttiita niille kehoille, jotka näissä tiloissa joutuvat olemaan. Tämän vuoksi Firestone ehdotti lasten kasvattamista keinotekoisesti – näin ollen kohdullisten alistaminen kyettäisiin lopettamaan. (Firestone 1970 Hesterin mukaan 2018, 14).

Xenofeminismi pyrkii siis teknologian haltuun ottamiseen ja sen hyödyntämiseen omiin tarkoituksiinsa. Firestoneen lisäksi keskeinen ajattelija, johon Laboria Cuboniks xenofeminististä manifestiaan pohjaa, on Donna Haraway. Haraway on teknotieteellisesti suuntautunut feministinen ajattelija, jonka työ on ollut merkittävää yhteiskuntatieteiden ja bioteknisten tieteiden yhdistymisen kannalta. (Braidotti, 2016, 197).

Laboria Cuboniksin jäsen Helen Hester kutsuu kollektiiviaan "Harawayn tottelemattomiksi tyttäriksi", sillä Laboria Cuboniks ajattelee Harawayn tavoin luonnollisen harmonian diskurssin, ei-alienin ja puhtauden turhiksi uudenlaista maailmaa luotaessa. Lisäksi Laboria Cuboniks yhtyy Harawayn ajatukseen siitä, että ei ole älyllisellä, poliittisella tai moraalisisella tasolla hyväksi pyrkiä vetoamaan luonnollisuuteen tai puhtauteen. (Hester, 2018, 20 & Haraway, 1997, 62 Hesterin, 2018, 20 mukaan).

Anti-naturalismin lisäksi xenofeminismi on antikapitalistista ja post-kapitalistista – kuten akselerationismikin. Xenofeminismi vaatii laajempaa toimintaa antikapitalistisen liikkeen edistämiseksi – siirtymistä mikrotasolta makrotasolle. Kuten olen jo enemminkin maininnut, tämä on yksi keskeisimmistä asioista, joista xenofeminismiä on kritisoitu. Universalismin pyrkiminen asettuu potentiaalisesti intersektionaalisuutta vastaan (Jones, 2019, 131).

Xenofeminismi ei siis pyri luomaan täysin uutta feminismiä, vaikka 'xeno' tarkoittaaakin vierasta – termiä, johon voi sisältyä monia erilaisia tunnelatauksia yhtä aikaa tai erikseen. Xenofeminismin 'xeno' ei esiinny suhteessa muihin feminismeihin, vaan suhteessa luonnollisuuteen ja luontoon. Xenofeminismi pyrkii tarjoamaan uuden

feminismin muodon, joka syleilee teknologian tarjoamia mahdollisuuksia ja tavoittelee vieraantumista ja epäluonnollisuutta (Jones, 2019, 122).

Xenofeminismissä vieraantumisen käsite on siis käännetty täysin ympäri siihen nähden, mitä vieraantuminen tarkoittaa Karl Marxin Taloudellis-Filosofisissa käsikirjoituksissa (Marx, 1844). Onkin kiinnostavaa, miksi Laboria Cuboniks on päättänyt käyttää juuri tätä käsitettä – muistetaanhan se useimmiten juuri Marxin käyttämässä merkityksessä. Toisaalta käsitteen merkityksen muovaaminen yllätyksellisellä tavalla sopii manifestin radikaaliin sisältöön. Myös etenkin vieraantumisen synonyymi 'alienaatio' sekä englanninkielinen vastine 'alienation', kuten myös alkuperäiskielinen vastine 'alien' sopivat hyvin manifestin teknotieteelliseen kieleen, jonka käyttäminen ilmaisee hyvin Laboria Cuboniksin sitoutumista teknotieteisiin.

4 KARL MARXIN VIERAANTUMISEN KÄSITE

Sanakirjamääritelmän mukaan vieraantumisella tarkoitetaan yleensä psykologisesti tai sosiaalisesti sairasta – vieraantumisella tarkoitetaan sitä, että kaksi yhteen kuuluvaa asiaa ovat joutuneet erotetuksi toisistaan. Näin ollen vieraantumisen käsitteen rooli on kriittinen ja diagnostinen. Tyypillisesti vieraantumisen käsite liittyy hegeliläiseen ja marxilaiseen traditioon. (Standford encyclopedia of philosophy, 2022.)

Seuraavaksi aion käsitellä vieraantumisen käsitettä marxilaisessa traditiossa, tarkemmin sanottuna itse Karl Marxin käyttämää vieraantumisen käsitettä (Marx K, 1844). Motiivini tarkastella Marxin vieraantumisen käsitettä on käsitehistoriallinen – on mielekästä tietää, kuinka käsitteet ovat muovautuneet kontekstista toiseen liikuttaessa. Aion seuraavassa luvussa vertailla Marxin vieraantumisen käsitettä xenofeminismin vastaavaan ja vertailllessani näitä kahta eri tapaa määritellä vieraantuminen tulkitseen myös enemmän Marxin versiota vieraantumisesta. Tässä luvussa keskityn enemmän ainoastaan avaamaan määritelmää.

Huomattavaa on, että vieraantumisen käsite on historialtaan negatiivissävytteinen ja vieraantuminen on nähty jopa suorastaan sairastuttavana ja kahlitsevana, kun taas xenofeministisessä vieraantumisen käsitteen määritelmässä vieraantumisen sanotaan olevan tapa saavuttaa vapaus. Myös Marxilla vieraantumisen käsite viittaa nimenomaan sairastumiseen – työntekijä alkaa kokea työn, luonnon, itsensä, ja muut ihmiset vieraina.

Marx jakaa itse vieraantumisen määritelmän neljään eri osa-alueeseen;

- 1) työntekijän ja työn tuotteen väliseen vieraantumiseen,

- 2) tuotantotapahtumaan liittyvään vieraantumiseen, ja
- 3) lopulta ihmisen vieraantumiseen lajinelämästä.
- 4) ihmisen vieraantumiseen ihmisestä (Marx, 1844, 22)

Kuten edeltävästä listauksesta voi huomata, Marxin vieraantuminen on olennaisesti yhteydessä kapitalistiseen talousjärjestelmään – *työläinen tulee sitä köyhemmäksi, mitä enemmän hän tuottaa rikkautta, mitä enemmän hänen tuotantonsa voima ja laajuus kasvaa. Työläisestä tulee sitä halvempi tavara, mitä enemmän hän luo tavaroita. Tavaroiden maailmanarvoon lisääntyessä ihmisten maailman arvo vähenee suoraan verrannollisesti. Työ ei tuota ainoastaan tavaroita: se tuottaa itsensä ja työläisen tavarana, tarkemmin sanoen siinä samassa suhteessa, missä se ylipäänsä tuottaa tavaroita.* (Marx, 1844, 218–219.)

4.1 Esineen vieraantuminen: ihminen vieraantuu luonnosta

Ensimmäisestä näkökulmasta käsin vieraantumista tarkastellessaan Marx vertaa työn tekemistä uskontoon – mitä enemmän ihminen sijoittaa jumalaan, sitä vähemmän hän säilyttää omassa itsessään. Vastaava tilanne näkyy siis työssä – mitä enemmän ihminen sijoittaa työhönsä, sitä vähemmän hän säilyttää omassa itsessään. Työntekijä menettää siis työntekonsa tuloksena itseään, sisäistä elämäänsä. Sitä pahemmaksi tämä ilmiö muodostuu, mitä enemmän työtä hän tekee. Tämä ilmiö kasvattaa pääoman valtaa. (Marx, 1844, 219–220.)

Marx käyttää työläisen pääoman valtaan joutumisesta hyvin konkreettista esimerkkiä – kun työläinen tuottaa tuotteita, hänen tuottamansa esineellinen maailma kasvaa yhä vahvemmaksi. Tämä esineellinen maailma on työläiselle vieras vastustaja. Marx käyttää tässä termiä työläisen *luovutetuksi tuleminen*. Ja tämä luovutetuksi tuleminen ei tarkoita ainoastaan sitä, että työntekijän työ, ulkoiseksi olemassaoloksi, vaan nimenomaan sitä, että työn tuotteesta tulee itsenäinen mahti. Työntekijän työnsä

tuotteelle antama elämä alkaa vastustaa työläistä itseään. (Marx, 1844, 219–220.) Näin ollen, mitä enemmän työtä työläinen tekee, sitä enemmän hän antaa itsestään tuottamilleen tuotteille, ja täten pääomalle, joka ei ole työläisen itsensä hallussa. Täten työläisestä tulee vähitellen pääoman orja.

Työläinen ei voi luoda mitään ilman luontoa, niin sanottua aistimellista ulkomaailmaa. Luonto on ainesta, jossa työläisen työ toteutuu, jossa se toimii, josta, ja jonka välityksellä se tuottaa. Ja työtä tehdessään työläinen ottaa omakseen luonnon tarjoamia elämisen tarvikkeita, käyttää nämä tarvikkeet työhön, sen sijaan, että käyttäisi näitä elämisen tarvikkeita itse. Mutta työllä omaksi ottamisen seurauksena tämä aistimellinen ulkomaailma lakkaa yhä enemmän olemasta hänen työnsä elämisen tarvike. Tämän lisäksi aistimellinen ulkomaailma lakkaa yhä enemmän olemasta työläisen elämisen tarvike sen välittömässä merkityksessä, eli työläisen ruumiillisen toimeentulon väline. (Marx, 1844, 220) Näin ollen työ vieraannuttaa työläistä luonnosta tehden siitä ihmiselle vastakkaisen.

4.2 Itsevieraantumisen: ihminen vieraantuu itsestään

Marxin toinen näkökulma vieraantumiseen koskettaa työläisen ja tuotantotapahtuman suhdetta. Tämä näkökulma on ehkä vielä olennaisempi kuin edeltävä, sillä tuote on vain tuotantotapahtuman tiivistelmä. Työn tuloksessa, tuotteessa, tiivistyy tuotantotapahtumassa tapahtuva vieraantuminen, luovuttaminen. (Marx, 1844, 222.) Onko Marxin vieraantuminen siis luovuttamista?

Työn luovuttamisessa on kyse siitä, että työ on tekijälleen ulkopuolista, eikä ole muksellista. Työntekijä ei täten tunne itseään työtä tehdessään onnelliseksi, eikä hän myöskään kehittä siinä ”fyysistä tai henkistä energiaa”, vaan luopuu näistä. Näin ollen työläinen tuntee itsensä omaksi itsekseen ainoastaan työn ulkopuolella. Tämän vuoksi työ on pakkotyötä. Työ itsessään ei ole tarpeiden tyydyttämistä, vaan työ on väline tarpeiden tyydyttämiseen, työn ulkopuolella.

Näin ollen työ on ainoastaan itsensä uhraamista pakottavissa olosuhteissa. Ihmisen kokema ulkopuolisuuden tunne työssään näkyy lopulta siinä, että työ ei kuulu hänelle itselleen, vaan toiselle, eli pääoman haltijalle. Lopulta ihminen kokee olevansa oma itsensä ainoastaan eläimellisiä toimintoja suorittaessaan, kuten syödessään. Täten eläimellisestä tulee inhimillistä ja inhimillisestä eläimellistä. Vaikka ei Marx toki kiellä sitä, etteivätkö nämä eläimelliset toiminnot olisi myös inhimillisiä, mutta abstraktiona, joka erottaa ne muun inhimillisen toiminnan piiristä ja tekee ne lopullisiksi ja ainoiksi tarkoituksiksi, ne ovat eläimellisiä. (Marx, 1844, 222–223.)

4.3 Yksilön vieraantuminen lajinelämästä: yksilön elämästä tulee lajinelämän tarkoitus

Kolmannen vieraantuneen työn määritelmän Marx kehitti edeltävien vieraantumisen määritelmien pohjalta. Tässä määritelmässä on kyse ihmisen vieraantumisesta lajinelämästä. Lajinelämään kuuluu fyysiseltä kannalta sekä ihmisillä, että eläimillä epäorgaanisesta luonnosta eläminen. Epäorgaaninen luonto muodostaa teoreettisesti osan ihmisen tajunnasta – tällä Marx (1844, 224) tarkoittaa epäorgaanisen luonnon käyttämistä niin luonnontieteen, kuin taiteenkin kohteena. Lisäksi ihmisen epäorgaaniseen luontoon kuuluu fyysinen aspekti, eli luonnon hyödyntäminen fyysisten tarpeiden täyttämiseen, kuten vieraantumisen ensimmäisessä vieraantumisen määritelmän osa-alueessa sanotaan.

Ihminen käsittää itsensä universaaliksi olennoksi ja täten vapaaksi. Tämä on ihmisen lajinluonne. Tämä universalisuus ilmenee käytännössä juuri siinä universalisuudessa, joka tekee luonnon ihmisen epäorgaaniseksi ruumiiksi: ihminen elää luonnosta, luonto on hänen ruumiinsa. ihmisen henkinen ja fyysinen elämä ovat erottamattomia luonnon kanssa, ja jos näin ei ole, hän kuolee. se, että ihminen on yhteydessä luontoon tarkoittaa sitä, että ihminen on yhteydessä itseensä, sillä ihminen on osa luontoa. (Marx, 1844, 225)

Ihmisen lajiluonne on vapaa tietoinen toiminta. Tietoinen elämäntoiminta erottaa ihmisen muista eläimistä. Tietoisen elämäntoiminnan vuoksi elämä on

ihmiselle esine. Ihminen todistaa itsensä lajinolennoksi vasta esineellisen maailman muokkaamisessa, tämä tuotanto on hänen toiminnallista lajinelämäänsä: sen kautta luonto ilmenee hänen työnään ja hänen todellisuutenaan. Työn esine, kohde, on ihmisen lajinelämän esineellistymä. kun vieraantunut työ riistää ihmiseltä hänen tuotantonsa esineen, se riistää hänen lajinelämänsä hänen todellisen lajinesineellisyytensä ja muuttaa sen edun, mikä hänellä on ollut eläimeen nähden, varjopuoleksi: hänen epäorgaaninen ruumiinsa, luonto, otetaan häneltä. lähde Näin ollen vieraantuneen työn vuoksi ihminen vieraantuu omasta lajinelämästään. (Marx, 1844, 225.)

4.4 Ihmisen vieraantuminen toisesta ihmisestä

Työn tekeminen siis vieraannuttaa ihmisen niin ympäristöstään eli luonnosta, itsestään, kuin "lajinelämästäänkin". Selvimmin vieraantuminen näkyy siinä, että ihminen kokee toisen ihmisen hänelle vieraaksi, vastustajaksi. Koska ihminen on vastakkain itsensä kanssa, on hän vastakkain myös muiden ihmisten kanssa, sekä heidän tekemänsä työn kanssa. Vieraantuminen siis erkaannuttaa ihmisiä toisistaan. (Marx, 1844, 226.) Samaan aikaan se tekee ihmisiä muutenkin tyytymättömiksi, sillä työ ei tuota heille mitään iloa, vaan se on ainoastaan pakollista kärsimystä elämän perustarpeiden tyydyttämiseksi.

5 VIERAANTUMINEN XENOFEMINISTISESSÄ MANIFESTISSA

5.1 Kuinka xenofeministinen vieraantuminen vertaantuu Marxin vieraantumiseen?

Marxille vieraantuminen siis tarkoitti sitä, että ihminen erkaantuu sekä luonnosta, itsestään, että lajinelämästä. Ihmisestä tulee ainoastaan tyhjä kuori, joka ainoastaan suorittaa työtään pysyäkseen elossa. Xenofeministisessä ajattelussa taas vieraantuminen pyritään kääntämään voimavaraksi – vieraantuminen on tie vapauteen, ja täten poliittisten tavoitteiden tulee kytkeytyä vieraantumiseen (Laboria Cuboniks, 2015).

Marxin vieraantumisen käsitteeseen sisältyy voimakkaasti kapitalistisen talousjärjestelmän vaikutus ihmiseen – pääoman valta aiheuttaa vieraantumisen, ei ihmisten elämän laadun heikkenemisen monella eri tavalla. Myös xenofeminismi on olennaisesti antikapitalistista, kuten jo ennemmin olen maininnut. Laboria Cuboniks nostaa xenofeministisessä manifestissa esiin kapitalistisen talousjärjestelmän ongelmallisuuden. Toki on merkittävää, että Marx on kirjoittanut Taloudellis-filosofiset käsikirjoituksensa lähes kaksisataa vuotta ennen, kuin xenofeministinen manifesti on julkaistu – kapitalismi on kokenut tässä ajassa paljon muutoksia, joihin en tässä tutkielmassa voi paneutua tutkielman laajuuden vuoksi.

Kapitalismin sijaan lähden nyt lähestymään näitä kahta vieraantumisen käsitettä luonnon ja luonnollisuuden kautta. Marxin vieraantumisen käsitteeseen luonto liittyy siis siten, että työtä tehdessään työntekijä vieraantuu luonnosta. Tämä johtuu siitä, että työssään työntekijä 'uhraa luonnosta saatavia elämisen tarvikkeita' työhönsä, eikä niitä enää tämän jälkeen jää käytettäväksi hänelle itselleen. (Marx, 1844, 220.) "Elämisen tarvikkeiden" ymmärrän tarkoittavan esimerkiksi konkreettisesti luonnonvaroja, kuten esimerkiksi puuta. Abstraktimmin ajateltuna taas tulkitseen "elämisen tarvikkeiden" tarkoittavan osaa ihmisen tajunnasta. Nämä "henkiset elämisen tarvikkeet" ovat tässä konkreettisia vastineitaan merkittävämpiä – ihminen kuitenkin selviää yleensä hengissä työtä tehdessään – kuolleen sijaan ihmisestä tulee vieraantumisen takia ikään kuin "elävä kuollut".

Kun ihminen tekee työtä, hän käyttää tajuntaansa työn tekoon. Ja koska luonto on osa ihmisen tajuntaa, luonnosta tulee täten ihmiselle ainoastaan väline pääoman kerryttämiseen. Työ kuluttaa tätä tajuntaa niin paljon, että ihminen tuntee olevansa ihminen lopulta ainoastaan perustarpeita tyydyttäessään. Täten ihmiselle ominainen toiminta eli vapaa tietoinen toiminta kääntyy häntä vastaan. Ja koska ihminen alkaa kokea itsensä vieraaksi, alkaa hän kokea vieraaksi myös muut ihmiset. (Marx, 1844, 226.)

Xenofeminismissä taas luonnon, ja etenkin luonnollisuuden käsitteen ajatellaan aiheuttavan samaa ilmiötä, jota Marx vieraantumisen käsitteellään ilmaisee. Luonto ja epätasa-arvoisten rakenteiden ja syrjinnän legitimaationa käytettävä luonnollisuuden käsite aiheuttavat sitä, että ihminen tuntee itsensä itselleen vastakkaiseksi. Luonto voi saada ihmisen tuntemaan itsensä itselleen vastakkaiseksi esimerkiksi seuraavalla tavalla: ihminen kokee syntyneensä vääränlaiseen kehoon, ja kokee näin ollen kehodysforiaa ja tarvitsee täten mahdollisesti transitioprosessin. Lisäksi luonnollisuudella oikeutetun syrjinnän vuoksi kyseinen prosessi voi olla ihmisoikeuksia loukkaava.

Muita luonnollisuudella oikeutettuja diskriminaation muotoja ovat esimerkiksi ennemmin mainittu reproduktio ja lastenkasvatus, kuten myös sukupuolibinäari (Laboria Cuboniks, 2015, 0x01, 0X0E). Juuri näiden luonnollisuuteen vetoamalla usein perusteltujen xenofeminismin mukaan alistavien rakenteiden tuhoamisen, voisi sanoa

olevan xenofeminismin keskeisimmät tavoitteet. Xenofeminismin mukaan näitä alistavia rakenteita tuottavat niin luonto itsessään, kuten myös patriarkaaliset rakenteet ja siihen sidottu kapitalistinen talousjärjestelmä, jotka ylläpitävät luonnon tuottamaa epäoikeudenmukaisuutta. Tämän vuoksi esimerkiksi teknologian vapauttavaa potentiaalia ei ole käytetty – se on väärissä käsissä. Jos teknologia, esimerkiksi lääketieteelliset teknologiat, saataisiin irrotettua eksklusiivisesta pääoman kasvattamisesta, sitä voitaisiin käyttää vieraannuttaviin tarkoituksiin. (Laboria Cuboniks, 2015, 0x03, 0x08)

Laboria Cuboniksin pohjimmaisin ajatus vieraantumisen on seuraava. Vieraantumista tapahtuu älyn ja tunteiden välissä. ”Jos ymmärrämme viisauden ihmisen kykynä käyttää järkeä reflektointiin ja tietoiseen toimintaan maailmassa ja kyvyn kokea tunteita (sentience) ainoastaan tietoisuudeksi ympäristöstä, näiden kahden välillä on vieraantuminen. Nämä tilat ovat kuitenkin jatkuvasti yhteydessä toisiinsa, niin yksilöllisellä, yhteiskunnallisellakin tasolla, kuin globaalillakin tasolla... Vieraantuminen on siis kykyä kuvitella asioita, jotka sijaitsevat kokemusmaailman ulkopuolella, vieraantuminen tekee abstraktion mahdolliseksi” (Zineseminar, 2019.)

Edellä mainitun vieraantumisen määritelmän, ytimekkäästi ilmaistuna mielikuvituksen käyttämisen, voi nähdä ikään kuin vieraantumisen ensimmäisenä tasona. Jotta vieraantumista voi tapahtua käytännössä, täytyy olla etenkin poliittista ja yhteiskunnallista mielikuvitusta – sillä Laboria Cuboniksin mukaan vieraantumisen tulee tapahtua nimenomaan universaalilla tasolla, sillä muuten se ei onnistu. Tämä johtuu yksinkertaisesti siitä, että lokaalilla toiminnalla ei kyetä hajottamaan maailmanlaajuisia alistamisen rakenteita. (Laboria Cuboniks, 2015, 0x0A).

Palaan vielä takaisin Marxin vieraantumiseen. Oman tulkintani mukaan Marxin vieraantumisen käsite kuvailee samaa kapitalistisen talousjärjestelmän tuottamaa ilmiötä, jota xenofeministisellä vieraantumisella pyritään lopettamaan. Xenofeminismissä ongelmana nähdään kuitenkin olennaisesti myös luonto ja etenkin luonnon käyttäminen alistamisen välineenä, esimerkiksi binäärisen sukupuolijärjestelmän perustelemisessa. Marxin vieraantumisen määritelmässä luonnosta eroon joutuminen taas luokitellaan haitalliseksi.

Mutta joka tapauksessa, näitä vieraantumisia yhdistävässä ilmiössä on tulkintani mukaan kyse niin sanotusta kapitalismin aiheuttamasta ”halutuotannon tuhoamisesta”, josta xenofeminismi pyrkii pois skitsoanalyttisen haluvallankumouksen avulla. (Deleuze ja Guattari, 1972, 35). Oman ymmärrykseni mukaan halutuotannon tuhoamisessa on kyse halun sitomisesta ja vapauttamisesta, uudelleenmuokkaamisesta monilla eri tavoilla. Siinä on kyse ihmisten halun saattamisesta paranoidiseksi, jotta tämä palvelee paremmin kapitalistisen yhteiskunnan päämääriä. (Deleuze ja Guattari, 1972). Haluvallankumouksessa on kyse halun vapauttamisesta, sen muotin rikkomisesta, johon ihminen yritetään asettaa.

5.2 Xenofeministinen vieraantumisen käsite suhteessa muuhun feminismin kenttään

Eli kapitalistisessa yhteiskunnassa toimiakseen kaikkien täytyy sopia ”tietynlaiseen muottiin” – esimerkiksi sukupuolibinäärin jompaankumpaan lokeroon. Tämä johtuu siitä, että lokeroissa olevia ihmisiä on helpompi kontrolloida – eikä tämä kosketa ainoastaan ihmisiä, vaan myös kaikkea muuta ympäröivää maailmaa: tästä johtuu myös jako ihmisiin ja ei-ihmisiin. Nämä ovat dikotomioita, joita esimerkiksi juuri xenofeminismi vieraantumisellaan haluaa häivyttää.

Dikotomioita rikkovaa työtä posthumanistisen feminismin viitekehyksessä on tehnyt xenofeministejä ennen esimerkiksi yksi Laboria Cuboniksin oppiäideistä, Donna Haraway. Harawayn mukaan tarpeellista olisi luoda uudistunut sukulaisuusjärjestelmä, joka koskettäisi myös ei-ihmisiä. Harawayn sanoin dikotomiat, kuten esimerkiksi subjekti-objekti ja luonto-kulttuuri, ovat sidoksissa patriarkaalisiin ja oidiipaalisiin perhenarratiiveihin. Näitä dikotomioita vastustaakseen Haraway kehitti laajemman näkemyksen yhteisöstä, johon kuuluvat myös ei-ihmiset. Tämä yhteisö perustuu empatiaan, vastuullisuuteen ja toisten huomioon ottamiseen (Haraway, 1997 ja 1992 Braidottin, 2006, 199–200 mukaan).

Harawayn pyrkimyksen laajentaa ymmärrystä yhteisöstä dikotomioita purkamalla voi johtaa postantroposentriseen ajatteluun, jolla tarkoitetaan pyrkimystä siirtää

ihminen pois keskiöstä. Xenofeministisen ajattelun voi huomata ottaneen paljon vaikutteita Harawayn ajattelusta, vaikkakaan xenofeministisessä manifestissa (Laboria Cuboniks 2015) ei juurikaan korosteta ihmiskeskeisyydestä luopumista, vaan manifestin voi tulkita jopa ihmiskeskeiseksi, sillä siinä luonto nimenomaan esitetään muutettavissa olevana: "If nature is unjust, just change nature!"

Annie Goh (2019) nostaa kritiikissään esiin xenofeministisen vieraantumisen käsitteen ongelmaksi sen universalismin – xenofeministisessä manifestissa korostetaan kaikkien olevan jo vieraantuneita, joten vieraantumista täytyy vain viedä eteenpäin. Kuten sanottua, tämä on ongelmallista intersektionaalisuuden kannalta – itsensä vieraantuneeksi tunteminen voi olla todella kaukana asiasta, jota tekisi mieli juhlistaa ja lisätä - Laboria Cuboniks ylenkatsoo manifestissaan suurta määrää kriittisen rotuteorian ja dekolonialismin parissa työskenteleviä ajattelijoina, jotka ovat tuoneet esiin ei-valkoisten ihmisten kokemuksia alienaatiosta ja ihmiskäsityksen ulkopuolelle jäämisestä (Goh, 2019). Myös Donna Haraway on ollut varovainen posthumanismi-termin käyttämisessä, juuri dehumanisoinnin historian takia (Haraway, 1997, 3, Braidottin 2006, 198 mukaan).

5.3 Xenofeministinen vieraantuminen käytännössä

Tässä luvussa tarkoitukseni on kertoa joitakin käytännön esimerkkejä xenofeminismin vieraantumisesta. Xenofeminismi uskoo voimakkaasti teknotieteeseen, ja tämän myötä myös käytännön keinot xenofeminististen tarkoituksien toteuttamiseen löytyvät helppoiten teknologian parista.

Kuten sanottua, xenofeminismi pyrkii hyödyntämään nykyisiä teknologioita strategisesti toteuttaakseen maailman uudella tavalla, kuitenkin samaan aikaan ottaen

huomioon teknologioihin sisäänrakennetut vakavat riskit. (Laboria Cuboniks, 2015, 0x02). Sisäänrakennetuilla riskeillä Laboria Cuboniks tarkoittaa teknologian olevan ”kaksiteräinen miekka”, ja erityisesti tämä koskettaa bioteknologiaa (Zineseminar, 2019). Tämä tarkoittaa yksinkertaisesti sitä, että samoilla välineillä voidaan tehdä niin hyvää, kuin pahaakin.

Xenofeministit kuitenkin haluavat ehdottomasti torjua käsityksen teknologiasta väistämättä patriarkaalisena ja pahaa aiheuttavana. Xenofeminismin mukaan teknologia ja luonnontieteet ovat alueita, joilla tarvitaan feministisiä interventioita – kyseessä on vaatimus perusteelliseen rakenteelliseen muutokseen teknomaterialistisessa maailmassa (Jones, 2019, 122).

Tällä rakennemuutoksella tarkoitetaan käytännössä esimerkiksi teknologia-alalla vallitsevan epätasa-arvon korjaamista – tällä hetkellä esimerkiksi naispuoliset elektroniikkateollisuuden työntekijät tekevät työtä, joka on yksi huonoimmin palkatuista, yksitoikkoisimmista, ja kuluttavimmista (Laboria Cuboniks, 2015, 0X03). Xenofeminismi haluaakin muokata tätä saattamalla teknologian käytön ja kehittämisen kollektiivisen ajattelun pariin, jossa naiset, queerit, ja sukupuolirajojen ylittäjät toimivat ennennäkemättömällä tavalla (Laboria Cuboniks, 2015, 0x02).

Käytännössä teknologioiden hyödyntäminen vieraantumisen edistämiseen tarkoittaa esimerkiksi tarkoittaa sukupuolihakkerointia. Sukupuolihakkeroinnilla tarkoitetaan sukupuolihormonikasvien kotikasvatusohjeiden jakamista ilmaiseksi internetissä. Jos tämä onnistuisi, ei ainoastaan tapahtuisi massiivista muutosta lääketeollisuudessa, vaan se myös tekisi hormonien käyttämisestä turvallisempaa, jos terveydenhuollon piiriin ei ole pääsyä esimerkiksi rahallisista tai juridista syistä. Lisäksi hormonien helpompi saatavuus voisi muuttaa kulttuurisia asenteita suotuisammiksi transitioprosesseja kohtaan. (Jones, 2019, 131.)

Toinen esimerkki teknologian hyödyntämisestä on ehkäisy- ja aborttipillereiden tiputtaminen dronejen avulla maihin, joissa abortti on laitonta tai ehkäisystä huolehtiminen vaikeaa. Näin alun perin armeijan tarkoituksiin kehitettyä teknologiaan voidaan hyödyntää feministisiin tarkoituksiin (Jones, 2019, 131–132.) Reproduktioon liittyvän epätasa-arvon korjaaminen on yksi xenofeminismin keskeisimmistä missioista

- kulkeehan Laboria Cuboniks huomattavasti Shulamith Firestonen jalanjäljissä (Zine-seminar, 2019).

Itse teknologian kehittämiseen liittyvien ongelmien lisäksi xenofeministisessä manifestissa nostetaan esille ”tiettyjen nettikulttuurien libinoitunut puritanismi” (Laboria Cuboniks, 2015, 0x11) - nykyinen sosiaalinen media on ainoastaan paikka toteuttaa ”moraalisen ylläpidon puritaaneja rituaaleja” eli syyttelyä, irtisanoutumista ja häpäisemistä (Laboria Cuboniks, 2015, 0x0C). Xenofeministit eivät kuitenkaan suoranaisesti pidä esimerkiksi sosiaalisessa mediassa tapahtuvaa aktivismia pahana asiana, ainoastaan riittämättömänä. Etenkin siksi, että itse sosiaalisen median alustat ovat huonoja kyseiseen toimintaan. Näin ollen tarvitaan uusia, omaehtoisempia alustoja.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Xenofeministisen manifestin voi huomata olevan raikasta luettavaa ainakin siltä kannalta, jos etsii mieltä tekstiä, joka tarttuu yhteiskunnallisiin ongelmiin utopistisella tavalla – mielestäni manifestia voi tulkita relationalistisena utopiana, uusia vaihtoehtoisia mahdollisuuksia nykyisyyteen tarjoavana (Lakkala, 2020, 79). Kuvaileehan Laboria Cuboniks-kollektiivikin xenofeminismin olevan ”halua muodostaa vieraantunut tulevaisuus, voittoisa x-kirjain karttana” (Laboria Cuboniks, 2015, 0x1A).

Xenofeminismiä määrittää pitkälti analysoimani vieraantumisen käsite – vieraantumiaan pyritään keskeisesti esimerkiksi sukupuolibinääristä sekä reproduktiosta patriarkalisena alistamisen muotoina, mutta vähitellen tavoitteena on hankkiutua eroon koko patriarkalisesta järjestelmästä sekä siihen kytkeytyneestä kapitalismista. Xenofeminismi vaatii tähän toimintaan ratkaisuksi universalistista liikehdintää, ja julistautuikin ”*intersektionaalista universalismia*” kannattavaksi.

Tämä käsite on kuitenkin herättänyt paljon kritiikkiä, sillä universalismi ja intersektionaalisuus eivät mahdu kovinkaan hyvin samaan lauseeseen – vaikka Laboria Cuboniksin jäsen Helen Hester korostaakin myös manifestissa esiin tulevaa näkökulmaa universalismiin – universalismi täytyy erottaa sen imperialistisista ominaisuuksista (Hester, 2018, 460 Jonesin 218, 131 mukaan). Erityisesti universalismi on ongelmallista, jos sitä pyrkii edistämään globaalista pohjoisesta tuleva ryhmä. Myöskään feminismi ei ole vapaa kolonialismista, ja esimerkiksi Betty Ruth Lozano (2021) ja Balustrin (2022) tuovat esiin feminismin diversiteetin tärkeyttä. Myös Rosi Braidotti (2017)

nostaa esiin kehittyneen kapitalismin valtarakenteiden huomioon ottamisen ja purkamisen olevan tällä hetkellä posthumanistisen feminismin tärkein tehtävä.

Marxin (1844) vieraantumisen käsitettä xenofeministiseen vieraantumisen käsitteeseen vertailllessani havaitsin niiden molempien kytkeytyvän todennäköisesti samaan ilmiöön, eli kapitalistisen talousjärjestelmän aiheuttamaan halutuotannon sekoittamiseen. Tähän en kerennyt paneutua kovinkaan pitkälti tässä tutkielmassa, sillä aika sekä tutkielman mitta asettuivat vastaan. Kuitenkin on käsittehistoriallisesti kiinnostavaa, että samaa käsitettä käytetään kuvaamaan hyvin erilaisia asioita, mutta lopulta nämä määritelmät onkin mahdollista yhdistää.

Perustan tässä tutkielmassa monia asioita omalle tulkinnalleni, sillä erityisesti juuri xenofeminismiin keskittyvä tieteellinen kirjallisuus on vähäistä. Kuitenkin hyödynsin manifestia tulkitessani myös akateemista posthumanistisen feminismin piiriin kuuluvaa kirjallisuutta. Mielestäni xenofeministinen manifesti (Laboria Cuboniks, 2015) on hyödyllinen keskustelun avaus, sillä keskustelu teknologista feminismin diskurssissa on tärkeää teknologian määrittäessä maailmaa yhä enemmän – näin ollen xenofeministinen viesti teknologian haltuun ottamisesta on tärkeä, mutta manifesti ei itsessään tarjoa tähän juurikaan keinoja. Lisäksi ”intersektionaalisen universalismin” esiintuominen suoraan sanottuna vähentää manifestin uskottavuutta.

LÄHTEET

- Ballestrin, L. (2022). Postcolonial and decolonial subaltern feminisms. *Postcolonial Studies*, 25(1), 108–127.
- Bolter, J. D. (2016). Posthumanism. *The international encyclopedia of communication theory and philosophy*, 1-8.
- Braidotti, R. (2006). Posthuman, all too human: Towards a new process ontology. *Theory, culture & society*, 23(7-8), 197-208.
- Braidotti, R. (2017). Four theses on posthuman feminism. Teoksessa *Anthropocene feminism*. toim. Gruisin, R. University of Minnesota press. Minnesota.
- Boyce, K-J. (2019). Xenofeminism. *Feminist media studies*. 19(2), 306–308.
- Deleuze, G. & Guattari, F. (1972) *Anti-Oidipus: Kapitalismi ja skitsofrenia*. Helsinki. Tutkijaliitto. (2007)
- Eskelinen, T., Lakkala, K., Pyykkönen, M., Iaitos, Y. j. f., Philosophy, D. o. S. S. a., kehitystutkimus, K., . . . Policy, C. (2020). *The Privatization and Recollectivization of Hope*. Zed Books
- Hester, H. (2018). *Xenofeminism*. John Wiley & Sons.
- Jones, E. (2018). A posthuman-xenofeminist analysis of the discourse on autonomous weapons systems and other killing machines. *Australian Feminist Law Journal*, 44(1), 93–118.
- Jones, E. (2019). Feminist technologies and post-capitalism: Defining and reflecting upon xenofeminism. *Feminist Review*, 123(1), 126–134.
- Koistinen, A., Karkulehto, S., Musiikin, t. j. k. t. l., Department of Music, A. a. C. S., Kirjallisuus, & Literature. (2018). *Posthuman(ist) Feminism, Feminist Posthumanities*. Critical Posthumanism Network
- Lakkala, K., Iaitos, Y. j. f., Philosophy, D. o. S. S. a., Filosofia, & Philosophy. (2020). *Utopianism in the Age of Capitalocene*. Oulun yliopisto.
- Laurence, M. R. (2017). Speed the collapse? using marx to rethink the politics of accelerationism. *Theory & Event*, 20(2), 1.

Levitas, R. (2007). Looking for the blue: The necessity of utopia. *Journal of Political Ideologies*, 12(3), 289–306.

Marx, K. (1844). Taloudelliset filosofiset käsikirjoitukset. Engels F. & Marx K. (1978). Valitut teokset 6 osaa, Osa 1. Moskova. Kustannusliike Edistys.

Runyan A.S (2018). What Is Intersectionality and Why Is It Important? *Academe*, 104(6), 10–14.

Tieteen termipankki (24.2.2021) Filosofia: humanismi. Luettu 18.12.2022
[https://tieteentermipankki.fi/wiki/Filosofia:humanismi.](https://tieteentermipankki.fi/wiki/Filosofia:humanismi))

Velez, E. D. (2019). Decolonial feminism at the intersection: A critical reflection on the relationship between decolonial feminism and intersectionality. *The Journal of Speculative Philosophy*, 33(3), 390–406.

6.1 Ei-tieteelliset artikkelit

Goh, A. (2019) Appropriating the Alien: A Critique of Xenofeminism. Metamute. luettu 31.10.2022

<https://www.metamute.org/editorial/articles/appropriating-alien-critique-xenofeminism>

Interview with Laboria Cuboniks: New Vectors from Xenofeminism (2019) Zineseminar. luettu 19.12.2022.

<http://www.zineseminar.com/wp/issue01/interview-with-laboria-cuboniks-new-vectors-from-xenofeminism/?ckattempt=1>

Monoskop. (3.12.2022) Amy Ireland. Luettu 20.12.2022

https://monoskop.org/Amy_Ireland

Monoskop. (3.12.2022) Diann Bauer. Luettu 20.12.2022

https://monoskop.org/Diann_Bauer

Monoskop. (9.8.2019) Helen Hester. Luettu 20.12.2022

https://monoskop.org/Helen_Hester

Monoskop. (8.12.2017) Katrina Burch. Luettu 20.12.2022

https://monoskop.org/Katrina_Burch

Monoskop. (13.6.2015) Lucca Fraser. Luettu 20.12.2022

https://monoskop.org/Lucca_Fraser

Monoskop. (13.6.2015) Patricia Reed. Luettu 20.12.2022

https://monoskop.org/Patricia_Reed

LIITTEET

LIITE 1

Laboria Cuboniks. (2015) Xenofeminism – A Politics for Alienation. luettu 21.12.2022

<https://laboriacuboniks.net/manifesto/xenofeminism-a-politics-for-alienation/>